

A magyar rendőri intézkedéstaktika kialakulásának vizsgálata

Bevezetés

Az intézkedéstaktika definícióját először 2008-ban olvashattuk a Magyar Rendészettudományi Társaság Rendészettudományi Szószedetében. *„Meghatározott cél elérése érdekében kezdeményezett, az adott helyzethez legjobban igazodó szükségszerű magatartások, eljárások, fogások olyan összessége, melyeket a vonatkozó szabályok, előírások betartásával teljesítenek.”*¹ A fenti definíció kissé általánosan fogalmaz, ugyanis ezek az állítások igazak lehetnek szinte minden szakterület minden tevékenységére. Az intézkedéstaktika a rendőrök képzésében jelent meg először, de alkalmaznak intézkedéstaktikát a büntetés-végrehajtásnál, a közterület-felügyeletnél, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál és egyéb szerveken belül is. A rendőri intézkedéstaktika konkrétabb megfogalmazást igényelne.

A kifejezést először a 20. század végén kezdték használni, egészen odáig a kiképzés szó szerepelt a köztudatban. A ma használt rendőri intézkedéstaktika rendkívül összetett. Talán nem is lehet összegyűjteni minden elemét, mivel folyamatosan bővül és fejlődik. Magában foglalja a rendőr fizikai adottságait, kommunikációs képességeit, a rendelkezésre álló nagy mennyiségű eszközök használatát, társakkal való együttműködését, mindez felszorozva az előfordulható események számával, tehát a lehetőségek száma – melyekre fel kell készülnie egy rendőrnek – végtelen. Az intézkedéstaktika kialakulásának folyamata azonban nem olyan régen kezdődött el és gyorsult fel. Írásomban ennek történetét vizsgálom.

¹ Beregnyei József (szerk.): Rendészettudományi szószedet. MRTT. Budapest, 2008.

A csendőr kiképzés a 19. század végétől

Mielőtt a mai intézkedéstaktika kialakulásának vizsgálatába kezdenénk, tekintsünk vissza röviden a korábbi múltba! A 19. század végén a betyárvilág felszámolására a Magyar Királyi Csendőrséget hozták létre. Kimagaslóan működő szervezet volt, ugyanis a mai rendőrség létszámának harmadával a mai Magyarország területének háromszorosán volt képes fenntartani a rendet.² Abban a korban a csendőrök, zsandárok, pandúrok mind „*jól megtermett, s az árnyékuktól nem megijedő*” emberek voltak, ettől váltak alkalmassá a rend fenntartására. A csendőrlegénységet – vagy ahogy akkoriban nevezték őket: a kakastollasokat – a honvédség soraiból verbuválták. Elvárták tőlük, hogy a testület lapját, a Csendőrségi Lapokat olvassák, és tovább képezzék magukat a szolgálat ellátásához szükséges ismeretekkel. Ezen túl úgynevezett közismereti képzés keretében történelmi, matematikai, földrajzi és biológiai oktatásban is részesültek. Szigorú napirend szerint éltek, és szolgálaton kívüli idejük nagy részét önképzéssel töltötték. Ez biztosította, hogy bár a járőr legtöbbször nem tudott segítséget kérni intézkedéseihez, azokat mégis eredményesen képes volt befejezni. A járőrszolgálatba vezényeltek kiindulását követően az őrsön maradónak félórás gyakorlati, majd háromórás elméleti képzés kezdődött. A gyakorlati foglalkozás célba lövés vagy kardvívás lehetett, míg az elméleti oktatás keretében a fiatal csendőröket idősebb társaik oktatták. Ebéd után további két óra képzési idő állt rendelkezésre.³ A tudásanyagot csendőri kézikönyvekben foglalták össze.

Az I. világháború előtt elfogadott volt az a nézet, hogy a magyarokat pofonnal lehet a legkönnyebben irányítani, így a csendőrök részéről elterjedté vált a híres csendőrpofon, mint népnevelési eszköz. Ezt a közrend

² Vedó Attila: A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881–1918. Rendvédelem-történeti Füzetek 2015/43-46. számok

³ Vedó (2015): uo.

fenntartása érdekében alkalmazták, és alkalmas volt arra, hogy hamar lehűtse a forrófejű renitenseket, habár a kor emberei sokat lázadoztak ellene, mondván, ez az erővel való visszaélés.⁴

A világháborúk után egészen másként alakult a rendőrség sorsa. Katonásítás kezdődött, a rendőröket a honvédekkel együtt képezték ki, és a Honvédelmi Minisztérium alá rendelték. A rendőrök funkciója ezekben az időkben eltért a békeidők állapotához képest.⁵

Rendőrképzés a II. világháború végétől az 1970-es évekig

A II. világháborút követő években szükségessé vált a rendőri erők újjászervezése, de ez igen nehéz és lassú folyamat volt. Ekkor a rendőrök régről fennmaradt csendőri szakkönyvekből tanulták a szakmát, illetve praktikusán a leggyakrabban előforduló intézkedéseket tanították meg nekik.⁶ Erre korlátozódott a kor „intézkedéstaktikai” képzése, bár akkoriban még nem létezett ez a kifejezés.

Az 1960-as években a rendőri erők hatékonysága még mindig nem érte el a kívánt szintet, amit egy 1969-ben készült felmérés is bizonyít, amelyben a hivatalos személy elleni erőszakot vizsgálták. Eszerint a magyar rendőrökkel szemben elkövetett erőszak 78%-a fegyver nélküli pusztakezes támadással, 22%-a pedig ütő-, szűrő- vagy vágóeszközzel történt, és a rendőrök csupán 35%-ban tudták a támadást önállóan leküzdeni annak ellenére, hogy az intézkedések többségénél adott volt a rendőrök létszámfölénye. A felmérés elemzője írásában rámutat arra, hogy a rendőrnek fegyverzete, kiképzettsége és jogi helyzete alapján segítség nélkül is sikeresen kellene hárítania a hivatalos személy elleni erőszakot, ez azonban mégsem

⁴ Erő és erőszak. Csendőrségi Lapok 1937/18. szám. 597. o.

⁵ Rendőrség a világháborúk idején.

Forrás: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/r-F0D11/rendorseg-F0D32/>
Letöltés ideje: 2021.03.25.

⁶ Kenedli Tamás: A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola és a rendőr tiszthelyettes-képzés története I. rész. Hadtudományi Szemle 2008/3. szám. 60–71. o.

valósult meg, ami a kor rendőri önvédelem-közelharc kiképzésének, vagy mai szóval mondhatjuk, hogy intézkedéstaktikai képességeinek színvonalára enged következtetni. Az írásában e hiányosságokra rámutató szerző szerint a problémák egyik fő oka, „*hogy egyes rendőri szerveknél a parancsnokok egy része ezen kiképzésre nem helyezett kellő súlyt, számos esetben azt neheztette, fontosságát lebecsülte.*”⁷ Felhívta a figyelmet arra, hogy a védekező jellegű mozgásanyagok oktatása mellett nagyobb gondot kell fordítani a megelőző támadási módszerek és az eszközhasználat tanítására.⁸

1970-ig a rendőrök továbbképzésére elsősorban a „szalon-kiképzés” volt jellemző, ami könnyített követelményeket jelentett, a gyakoroltatás időtartama és intenzitása alacsony volt. A BM-iskolákban cselgáncsolást, birkózást és ökölvívást gyakoroltak, de csak sportszerű és a változatosságát nélkülöző körülmények között.⁹

Jámbor János rendőr alezredes 1970-ben megjelent írásában találunk ajánlásokat a rendőri kiképzés korszerűsítésére. Alapelveket és kiképzési módszereket fogalmaz meg, de mivel csak általánosságban és igen röviden beszél róluk, így írása nem tekinthető intézkedéstaktikai vagy kiképzési ségedanyagnak.

Küzdősportok Magyarországon az 1970-es évek előtt

Az intézkedéstaktika kialakulásában hatalmas szerepet játszottak a küzdősportok, ám az 1970-es évek előtt Magyarországon még csak a birkózás, az ökölvívás, a cselgáncs és a vívás küzdősportoknak voltak hagyományai.

A sportszerű vívás a 19. század elején vált népszerűvé. 1824-ben megalakult a Kolozsvári Vívóiskola, majd a Pesti Nemzeti Vívóegylet. 1825-

⁷ Jámbor János: Az önvédelem-közelharc szerepe a fegyveres testületek szolgálati és harci feladatai végrehajtásában. Belügyi Szemle 1966/1-12. szám. 72–79. o.

⁸ Jámbor János: A BM személyi állományának önvédelmi-közelharc kiképzése és a kényesítő eszközök alkalmazása. Belügyi Szemle 1970/8. szám. 37–42. o.

⁹ Jámbor (1970): i.m.

ben létrejött a Pesti Nemzeti Vívóintézet. A sportág 1896 óta szerepel valamennyi olimpián, és Magyarországon a legeredményesebb olimpiai sportággá vált. 1908-tól 1964-ig szinte kivétel nélkül magyar versenyző nyerte az egyéni és a csapat kardversenyeket.¹⁰

Az ökölvívást már 1857-től gyakorolták a Magyar Atlétikai Clubban. 1920-ban megalakult a Magyar Birkózók Szövetsége, ezen belül jött létre a boksizó szakosztály. Azóta napjainkig számos nemzetközi sikert könyvelhetünk el a sportágon belül.¹¹

A birkózás magyarországi meghonosításában a Magyar Főiskolai Sportszövetségnek jutott úttörő szerep. 1893-ban megalakult a Magyar Atlétikai Club (MAC) birkózó szakosztálya, és a sportág azóta is nagy népszerűségnek örvend hazánkban.¹²

A cselgáncs dr. Jigoro Kano alapító nevéhez fűződik. 1907 körül kezdett népszerűsödni Magyarországon. 1931-ben a Nemzeti Torna Egyletben megalakult az első judo club. 1952-ben alakult meg az Országos Cselgáncs Társadalmi Szövetség, majd 1957-ben Magyar Cselgáncs Szövetség néven újjáalakult.¹³ A cselgáncs az egyetlen keleti harcművészet, melynek korábbra visszanyúló gyökerei vannak Magyarországon. A többről ez nem mondható el.

Ezek a küzdősportok csak kis mértékben vagy egyáltalán nem voltak beépíthetőek a rendőri intézkedéstaktika elemei közé. Talán a cselgáncs, ami némi kivételt képez, ugyanis ennek egyes elemeit a mai napig oktatják a rendőröknek.

¹⁰ Vívás sporttörténet.

Forrás: https://sportszertar.wordpress.com/vivas_tortenet/
etöltés ideje: 2021.03.25.

¹¹ Kutassi László: A főiskolai sportmozgalom egyetememes története. Nemzeti Tankönyvkiadó. 1994. 33–43. o.

¹² Kutassi (1994): i.m.

¹³ Stadler Béla – Horváth István: Önvédelem. BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség. 1966. 9. o.

A mai intézkedéstaktika kialakulásának kezdete

Amit a mai magyar rendőri intézkedéstaktikáról tudunk, annak kiépítése az 1970–80-as években kezdődött el, ugyanis ekkor kezdtek Magyarországra beáramlani a távol-keleti küzdősportok.¹⁴ Ezek lassan integrálódtak a rendőrségbe. A mozdulatokat egyre bővítették, finomították, a magyar jogrenddel összhangba hozták, és végül megszületett a mai modern intézkedéstaktikának az alapja, melyben Kocsis István és Rostás Tibor jelentős szerepet vállaltak. Ők szakítottak először az önvédelem kifejezéssel, amit a közelharc szó váltott fel, ami később intézkedéstaktikává fejlődött. Sokan nevezték Kocsis–Rostás-módszernek az általuk kidolgozott tananyagot.

A Kocsis Istvánnal készített mélyinterjú során sikerült hozzájutnom számos információhoz, ami az intézkedéstaktika kialakulásának és fejlődésének megismerését segíti elő. Az interjú során részletekbe menően és kellő objektivitással mutatta be nekem ezt a folyamatot. A beszélgetés 92 perc időtartamú volt, melynek során hangrögzítést, valamint jegyzetelést alkalmaztam. Kocsis István rendőr őrnagyként vonult nyugdíjba a rendőrség állományából, és szolgálati éve alatt komoly eredményeket halmozott fel a rendőrök kiképzésével és a rendőri intézkedéstaktika alapjainak megteremtésével kapcsolatban. Az alábbiakban számos információ az ő visszaemlékezéseiből származik.

A távol-keleti harcművészetek megjelenése Magyarországon

Az 1970-es évek után nálunk is kezdtek megjelenni a távol-keleti harcművészetek, melyeket három csoportba sorolunk: japán, kínai és egyéb távol-keleti harcművészetek. Ezek rengeteg újítást és lehetőséget hoztak a magyar rendőrség számára. Azoknak a fogásoknak a kialakulása, amelyeket

¹⁴ Morvay-Sey Kata: Küzdősportok, küzdőjátékok. 2011.

Forrás: https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0025_Morvay-Sey_Kata-Kuzdosportok_kuzdojatekok/ch06.html

Letöltés ideje: 2021.03.25.

ma a rendőrök testi kényszerként alkalmaznak, szinte kivétel nélkül ezeknek a harcművészeteknek az elterjedéséhez köthető. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az intézkedéstaktikai fogások – a hasonlóság ellenére – nem küzdősport elemek.

A japán harcművészetek közé soroljuk a karatét, az aikidot, a jiu jitsut és a nin jutsut. A kínai harcművészetek közé a kempo, kungfu és tai chi tartoznak. Egyéb harcművészetek közé soroljuk a Koreából származó taekwondot, a fülöp-szigeteki escrimát, a thaiföldi thai bokszot és az USA-ból származó kick-bokszot.¹⁵

Kocsis István visszaemlékezése szerint az 1970-es években a Belügyminisztérium irányítása alatt működött a Testnevelési és Sportbizottság, melynek elnöke gyakran egy aktuális rendőrfőkapitány-helyettes volt. Tagjai testnevelési előadó vagy főelőadó beosztásban voltak, de a köznyelvben csak sporttisztaknak hívták őket. Az ő feladatuk volt a Belügyminisztérium alá tartozó szervek (többek között a rendőrség, határőrség, tűzoltóság) állományát országos sportversenyekre felkészíteni. A legnépszerűbb sportágak akkoriban a röplabda, a kispályás labdarúgás, a lövészet, a cselgáncs és a vezetők kedvence: a teke voltak.

A rendőr szakközépiskolákban és a Rendőrtiszti Főiskolán a testnevelő tanárok végezték az állomány fizikai felkészítését. Ezek a tanárok a rendőri állományhoz tartoztak, és legtöbbször aktív sportoló volt. Ezeken a testnevelés órákon a rendőr tanulók elvételek részesültek gumibothasználattal, illetve bilincselés képzésben is, amit és ahogyan a testnevelőjük tanította, ám hivatalosan rendőri önvédelem vagy rendőri közelharc oktatása még nem létezett. A Rendőrtiszti Főiskolán – ahogy azt az egykori főiskolán tanító testnevelőtől megtudtam – a Testnevelési Tanszék neve is csak az 1980-as évek végén változott Testnevelési és Küzdősportok Tanszékké.

Az 1980-as évektől hazánkban terebélyesedő küzdősport szövetségek részévé váltak a beáramló keleti küzdősportok. E szövetségek szinte mindegyikének célkitűzése volt a magyar rendőrség oktatási programjába való bekerülés. A rendőri vezetés ezeket a törekvéseket szinte minden esetben

¹⁵ Morvay-Sey (2011): i.m.

más módon és mértékben támogatta, aminek oka a küzdősportok és harcművészetek nagyfokú változatossága, ami még a téma iránt érdeklődők számára is megnehezíti a tájékozódást. A rendőri munka természete azonban megköveteli, hogy az önvédelmi fogások szerves részét képezzék a fizikai és intézkedéstaktikai oktatásnak. Ahogyan Rostás Tibor fogalmazott: *„A társadalom egyértelmű elvárása a rendőrrel szemben, hogy az átlagos polgárnál fittebb, magasabb és erősebb legyen. Ha kell, testi erejét alkalmazva fékezze meg a társadalomra veszélyes személyeket, velük szemben olyan szakértő módon járjon el, hogy még nekik se okozzon felesleges sérüléseket.”*¹⁶

Első lépések az intézkedéstaktika felé

Kocsis István elmondása szerint először a cselgáncssal, majd a karatéval akarták megoldani a rendőrség és a honvédség mozgásanyagát, ezért ezeket próbálták meg beépíteni a rendőrség rendszerébe. Az első könyvek, amelyeket használtak a rendőrök önvédelem oktatásához, az Stadler Béla – Horváth István: *Önvédelem és Sebestyén László: Védd magad! és Védd magad! 2.* című munkái voltak.

A karate a pusztakezes harcművészetek összefoglaló elnevezése. Rengeteg ágát ismerhetjük.

A kyokushin karate meghonosítása Furkó Kálmán és Adámy István nevéhez fűződik. 1970-ben ez a fogalom Magyarországon még ismeretlen volt. A Testnevelési Főiskolán kezdték gyakorolni dr. Galla Ferenc tanészkező irányítása alatt. 1976-ban kibontakozóban volt egy shotokan karate klub is, ez inspirálta az első kyokushin klub megalakulását. 1979-ben rendezték meg az első zárt magyar kyokushin bajnokságot. 1980-ra a karate hivatalos magyar sportággá vált.¹⁷

¹⁶ Rostás Tibor: *Rendőri közelharc. Tökéletes Másolat.* Budapest, 2008. 9. o.

¹⁷ Adámy István: *Kyokushin karate.* Zrínyi Katonai Kiadó. Budapest, 1985. 31. o.

Furkó Kálmán elsősorban a honvédségen belül népszerűsítette a kyokushin karatét, majd onnan terjedt át a rendőrségre is. Komoly versengés kezdődött a judo és a karate között, hogy melyik alkalmasabb a rendőrök kiképzésére, de egyetértés nem született. Emellett egy újabb küzdősport is megjelent. Kelemen István Németországban ismerkedett meg a jiu jitsuval, onnan hozta be Magyarországra a 80-as évek elején. Ő szerzett először fekete övet ebben a sportágban, jelenleg is a Terrorelhárítási Központ állományában képez rendőröket.

Sebestyén László és Ipacs László – akik mindketten a Rendőrtiszti Főiskolán oktattak testnevelést és önvédelmet¹⁸ – nevéhez fűzhető a cselgáncs és egyéb önvédelmi elemek oktatásmódszertanának kidolgozása, vagyis az, hogy hogyan lehet a leghatékonyabban oktatni egyes mozdulatokat. Mindketten testnevelő tanári végzettséggel rendelkeztek. Taktikával még nem foglalkoztak, csupán a technikák oktatásával.

A belügyminiszter kezdeményezésére fenti két személy vezetésével létrejött a Rendőrtiszti Főiskolán egy egyhetes tanácskozás, ahová meghívták a rendőr iskolák testnevelő tanárait és a rendőrség sporttiszteit, köztük Kocsis Istvánt. Ő ott ismerkedett meg Rostás Tiborral, aki akkor végzős főiskolai hallgató volt. Rostás Tibor nagy érdeklődést mutatott a rendőrök kiképzése iránt, és mint kiderült, Kocsishoz hasonló elképzelései voltak a témáról. Itt kezdődött kettejük szoros együttműködése.

A főiskolán megrendezett tanácskozás célja tíz különböző olyan közelharc technika létrehozása volt, amelyek hatékonyságát, taníthatóságát és eredményes rendőri munkára való alkalmasságát illetően a szakemberek egyetértének. A technikák nem csak szabadkezes fogásokra, hanem gumibot- és bilincshasználatra is kiterjedtek. Ekkor alakult ki a testnevelő tanároknak és sporttiszteknek az az egységes véleménye, hogy a rendőr az utcán ne karatézzon, ne cselgáncsozzon, ne jitsuozzon, egyáltalán ne sportol-

¹⁸ A Nemzeti Közszolgálati Egyetem honlapja

Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/testnevelési-es-kuzdosportok-tanszek/rolunk>

Letöltés ideje: 2021.04.26.

jon, hiszen a sportot ellenőrzött körülmények között úzik megfelelő védőfelszereléssel és olyan célrendszerrel, ami a rendőri intézkedésről nem mondható el. A rendőrnek a szakmájához legjobban alkalmazkodó mozgásokat kell gyakorolnia. Ebből következik, hogy a karatét, a judot és a jitsut csak megfelelő taktikai háttérrel együtt lehet alkalmazni a rendőri munka közben, önmagukban nem. Ezen kívül a fenti küzdősportoknak számos nehezen megtanulható és veszélyes eleme van, amit egy rendőrnek nem érdemes munka közben alkalmaznia. A rendőri intézkedéstaktika mozgásformája ebben a tekintetben tehát teljesen egyedi. Egyes mozgásformái hasonlíthatnak küzdősport elemekre, mégis különbözik azoktól. Természetesen azok, akik küzdősport múlttal rendelkeznek, könnyebben sajátítják el az intézkedéstaktika mozgásformáit is.

Ez a tanácskozás a Rendőrtiszti Főiskolán kizárólag a rendőri mozgásanyagra koncentrált, és még nem jelentek meg benne az intézkedéstaktikának egyéb taktikai elemei, mint például a kommunikáció.

Az intézkedéstaktika rohamos fejlődése 1990 és 2000 között

1990-ben a rendszerváltás olyan nagy átalakulásokat hozott a rendőrség szervezetében, hogy az addigi kiképzésben született eredményeket semmilyen fórumon keresztül sem sikerült népszerűsíteni. Emiatt szükséges volt az akkori sporttiszték összefogására, melynek eredményeként megalakult a BM Országos Sportkollégium. Ez a szervezet 10 főből állt, tagjai között Kocsis Istvánnal. Központja Budapest IX. kerületében a Vágóhíd utca 11–13. szám alatt volt az ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központjában (RSzKK), vezetője pedig Simon Géza lett. Ez lett a magyar rendőrök kiképzésének koordináló szerve, amely összefogta az egész ország rendőreinek kiképzését. A tagjai különböző sportágak népszerűsítésére koncentráltak. A közelharc oktatás két felelőse – immár együttműködve – Kocsis és Rostás volt.

A vezetők ügyeltek rá, hogy a sporttiszték nem csak sportolók és rendőrök legyenek, hanem tanárok is egyben. Felismerték, hogy a mozgásokat didaktikai és pedagógiai módszerek ismeretében lehet a leghatékonyabban

megtanítani, ezért odafigyeltek rá, hogy a sporttisztek tanári, oktatói, edzői végzettséggel és tapasztalattal rendelkezzenek. Ez az ország többi rendőr oktatójára akkoriban sem volt jellemző.

A sportkollégium tagjai meglátogatták az ország rendőriskoláit, hogy tapasztalatot cseréljenek az oktatási intézmények kiképzőivel, oktatóival. Ezzel nem csak a kiképzés hatékonyságát és színvonalát növelték, hanem országosan egységessé igyekeztek tenni a rendőrök intézkedéstaktikai képzését.

1991-re az önvédelmi foglalkozások helyett egyre gyakrabban használták a közelharc szót, mert felismerték, hogy az önvédelem szó egy rendőri tévedésnek vagy figyelemvesztésnek lehet csak következménye, ezért nem szerencsés a szóhasználat. Márpedig a rendőri intézkedés folyamatos irányító szerepet kíván meg a rendőrtől. A sporttiszteket már kiképzőknek hívták.

1992-ben az Országos Rendőr-főkapitányság Oktatási és Kiképző Központja megjelentette Kocsis István és Rostás Tibor Rendőri önvédelem-közelharc című munkáját, ami az első hivatalos és országos szinten egységes intézkedéstaktikai szakanyagnak tekinthető. Elsősorban rendőriskolák számára készült. Az ebben foglalt tudást nevezték néhányan Kocsis–Rostás-módszernek.

Kocsis véleménye szerint az abban az anyagban megfogalmazott alapelvek mind a mai napig érvényesek a rendőri intézkedéstaktikára, ugyanakkor a technikai változások – a kor fejlődésével – szinte kötelezőek. A könyv mellé oktatófilm is készült, amely bemutatja az egyes mozdulatok végrehajtásának technikáit.

A kidolgozott tananyag később egyre bővült, főleg taktikai elemekkel. A mozdulatok mellé már a kommunikáció oktatására is hangsúlyt fektettek. Vizsgálták, hogy az egyes mozdulatok mennyire felelnek meg a rendőri vezetők és az eseteket majdan vizsgáló ügyészek által támasztott követelményeknek. Ekkor kezdett elterjedni a köztudatban az intézkedéstaktika kifejezés.

Megkezdődött az instruktorképzés, vagyis az intézkedéstaktikát oktatók oktatása többek között a fent említett könyv két szerzőjének közreműködésével. Az első ilyen képzésre 1992-ben Szegeden került sor. A képzés egy hét időtartamú volt. Kocsis István elmondta, hogy ez alatt nagyon egyszerű, könnyen elsajátítható és könnyen továbbadható technikákat tanítottak meg a jövőbeli instruktoroknak, akiknek jó mozgáskultúrával rendelkező sportolóként nem okozott problémát a megtanulásuk. Ezen túl módszertani, didaktikai ismereteket is kaptak, hiszen a tudás továbbadásához ezt nélkülözhetetlenek tartották. A következő egyhetes instruktorképzésen már a rendőri kényszerítőeszközök használatára és különböző taktikai fogások oktatására is sor került.

A magyar kiképzést külföldi kitekintéssel korszerűsítették. Német, svájci és osztrák rendőrök mozgásanyagát is megfigyelték. Sor került az ORFK által összegyűjtött rendőrök sérelmére elkövetett támadásos esetek szakmai elemzésére. Ezzel felszínre kerültek a rendőrök által gyakran elkövetett intézkedési hibák, melyeket szimulált körülmények között igyekeztek újra eljátszani és a hibákat kiküszöbölni.

A Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában 1997-től integrált tréninget alkalmaztak, ami egy olyan komplex oktatási módszer volt, melynek keretében lehetőség nyílt az intézkedési magatartásformák, a különböző rendőri intézkedések, eljárások szimulált valóság közeli környezetben, erős oktatói kontroll mellett történő felügyelt, szabályozott begyakorlására, a konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldásának elsajátítására.¹⁹

A kiképzők folyamatosan közterületi szolgálatban vettek részt, hogy szinten tartsák tudásukat, és saját bőrükön tapasztalhassák meg a technikák hatékonyságát. Ezen fejlesztések eredményeképp sok veszélyesnek ítélt mozdulat került ki a tananyagból, egyre biztonságosabbá téve a rendőri intézkedéseket.

A kiképzés az új szolgálati járművek beáramlása miatt elkezdett kiterjedni a vezetéstechnikai képzésre is.

¹⁹ Kenedli Tamás: A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola és a rendőr tiszthelyettesképzés története II. rész. *Hadtudományi Szemle* 2009/1. szám. 27–39. o.

A lökiképzés is egyre nagyobb figyelmet kapott, ami elsősorban vezéralakjának, Simonyi Ottónak köszönhető. Felmerült a kérdés, hogy ha a rendőr intézkedés közben előveszi lőfegyverét, és a tanultak szerint tűzkésszé teszi, de végül nincs szükség a fegyver elsütésére, mit tegyen a kezében lévő tűzkész állapotú fegyverrel. Ekkor ismerték fel, hogy a lökiképzés és az intézkedéstaktikai képzés nem választható el egymástól, ezért szükség van a két terület összehangolására. Így a lökiképzés is beépült az intézkedéstaktikai tananyagba.

1980 és 2000 között a közelharc kiképzés és lökiképzés rohamosan fejlődött. Kocsis István visszaemlékezései szerint több európai országból érkeztek hozzánk rendőrök tapasztalatokat cserélni. Európa és az USA viszonylatában a magyar intézkedéstaktika akkoriban kiemelkedő szinten volt.

A 2000-es évek rendőri intézkedéstaktikája

2000-ben Kocsis István nyugdíjba vonult, és Rostás Tibor sem folytatta már azt a tevékenységet, amit addig együttesen végeztek. Ezzel az intézkedéstaktikai képzés egy korszaka lezárult. A sportkollégium többi tagja kevésbé koncentrált a küzdősportokra, jellemzően más versenysportok népszerűsítéséért feleltek. A megyékben dolgozó kiképzők, instruktorok által végzett munka nem volt egységesen összefogva és irányítva.

Nem lehet azt állítani, hogy ezzel megállt az intézkedéstaktika fejlődése, csupán egyfajta differenciálódás kezdődött, melynek során az intézkedéstaktika több irányba kezdett szerteágazni. Az egyes mozdulatok specializálódni kezdtek attól függően, hogy melyik rendvédelmi szerv melyik egysége alkalmazza azokat a munkája során. A rendőrségen belül a járőrök, a bevetési egységek, a Készenléti Rendőrség állománya, a terrorelhárítók mind különböző intézkedéstaktikai képzésben részesültek. A Vám- és pénzügyőrségnél (ma Nemzeti Adó- és Vámhivatal), a büntetés-végrehajtásnál szintén megkezdődtek az intézkedéstaktikai képzések. Ezek egységes összefogása és koordinálása már kevésbé volt indokolt. Ugyanakkor érdemes megfigyelni, hogy a rendőr járőrök intézkedéstaktikai képzése

sem egységes. Tankönyv – amit minden kiképző és oktató használna – nem létezik, országszerte minden szakember a saját értékrendje, tapasztalata és meggyőződése alapján oktat abból a jegyzetből vagy könyvből, amit a leghasznosabbnak gondol. Történetek kísérletek az egységesítés megvalósítására, azok azonban hasonló akadályokba ütköztek, mint amiket Jámbor János említ 1970-es rendőri képzésről szóló munkájában.

A 2000-es években az intézkedéstaktikában addig kifejlesztett technikai elemek mögé egyre több és több taktikai elem került. Megkezdődött az intézkedéstaktika pszichés háttérének vizsgálata. Az egyes elemek gyakorlását szituációba ültették, így a rendőrnek lehetősége nyílt stresszhelyzetben alkalmazni a tanultakat. A Nemzetközi Rendészeti Akadémia (International Law Enforcement Academy) létrehozott a BM Nemzetközi Oktatási Központ vezetésének tervei alapján és javaslatára egy taktikai házat. Itt kezdődött el a Dr. Farkas István r. alezredes és Végh József klinikai szakpszichológus által kifejlesztett „lélektaktikai képzés”, amely áttörést jelentett a rendőrök képzésében, és a folyamatos visszajelzések, és fejlesztések hatására ma már nemcsak itthon, hanem külföldön is nagyon népszerű. Sokan mai napig a taktikai házban való gyakorlást tartják a leghatékonyabb eszköznek a rendőrök felkészítéséhez.

A másik áttörés az oktatás területén történt. Rájöttek, hogy tömegként tekinteni a kiképzendő állományra nem hatékony, ezért megkezdődött a differenciált, vagyis személyre szabott oktatás, melyben figyelembe vették a hallgatók különböző képességeit, testi adottságait és pszichés beállítottságukat egyaránt. Ehhez viszont megfelelő szakértelemre volt szükség, ezért a testi kényszer oktató testnevelői munkakör mindenütt az országban tanári vagy edzői végzettséghez volt kötve. Ezen a területen a Rendőrtiszti Főiskola testnevelői és testi kényszer oktatói: Freyer Tamás, Doroszlai András és Kelemen András bizonyultak úttörőnek. Kelemennek ezen túl rendkívül nagy szerepe volt az intézkedéstaktika technikai és taktikai elemeinek összekapcsolásában. A testi kényszer alkalmazásának és a rendőr

fizikai konfrontációjának oktatás módszertani alapja című munkájában szakmaspecifikus ismeretanyagként jelenik meg a testi kényszer.²⁰

A 2000-es évek elején, a Rendőrtiszti Főiskolán – habár a kifejezés már benne volt a köztudatban – még nem jelent meg az intézkedéstaktika szó. Rendőri alapismeretek néven oktatták azt, a rendőr szakközépiskolákban pedig a közrendvédelem tantárgy része volt. Szebeni Lehel a Rendőrtiszti Főiskolán oktatott rendőri alapismeretek tantárgyat. Ő volt az első, aki az intézkedéstaktikai képzést a tanteremből valós körülmények közé helyezte át, ezzel teljesen új irányt szabva a taktikai rész oktatásának.

Az intézkedéstaktika olyan jelentős fejlődésen ment keresztül, hogy egyetlen szakember már kevésnek bizonyult az oktatásához, a polihisztorok kora elmúlt. Külön szakemberek foglalkoztak a fizikai, a pszichikai és a taktikai felkészítéssel. Ezek közül a taktikai rész volt az, amit nem kötöttek pedagógiai végzettséghez és ez a mai napig nem változott.

A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola Tudományos Tanácsa 2001. évi megalakulását követően aktívan részt vett a tanintézet tudományos tevékenységével kapcsolatos tervek kidolgozásában, köztük a rendőri intézkedéstaktika oktatási (képzési) módszertanának kidolgozásában. 2000-ben minőségirányítási rendszert vezettek be, melynek egyik célja, hogy a rossz rendőri intézkedések és az állampolgári panaszok csökkenjenek.²¹

A fent leírt fejlődés ellenére úgy tűnt, hogy az intézkedéstaktika nem részesül kellő figyelemben, a járőrök intézkedéstaktikai képességei fejlesztésre szorultak volna. 2008-ban – sajnos egy rendőr szolgálat közbeni elhalálozásának következményeként – jelent meg a 18/2008-as ORFK utasítás a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról, amely az addigi intézkedéstaktikai tudást és ajánlásokat próbálta összefoglalni. Ebben az utasításban megszületett a továbbképzési rendszer is, amely kimondja, hogy a közterületi szolgálatot ellátó rendőrök részére minden hónapban négy óra intézkedéstaktikai továbbképzést kell tartania az inst-

²⁰ A Nemzeti Közszolgálati Egyetem honlapja: i.m.

²¹ Kenedli (2009): i.m.

ruktornak. 2008-ban könyv formában kiadták Rostás Tibor Rendőri Köz-elharc című munkáját, mely hasonlatos az 1992-ben megjelent ORFK szakanyaghoz. Ugyanebben az évben jelent meg Nyakó László: A modern intézkedéstaktika és edzéselmélet alapjai című munkája is.

2008 után a fent említetteken túl számos kiváló szakember készített szakanyagot a rendőrök közelharc kiképzésének és intézkedéseik biztonságosabbá, szakszerűbbé és eredményesebbé tételének céljából, melyek jegyzet vagy könyv formájában fellelhetők, és amelyek jó esetben eljutottak a rendőr iskolákba és más kiképzőkhöz is.

Gondolatok a rendőr járőrök intézkedéstaktikai képességeiről

Napjainkban azt tapasztalom, hogy a küzdősport elemek – vagy pontosabban fogalmazva a testi kényszer alkalmazásához szükséges intézkedéstaktikai elemek – egyre kevésbé népszerűek a rendőr járőrök körében, mivel egyre kevesebben foglalkoznak küzdősportokkal, és az oktatóik sem helyeznek ennek oktatására kellően nagy hangsúlyt. A közrendvédelmi állomány tagjainak testi ereje és termete sem garantálja az intézkedés biztonságát, hiszen a „Z” és „Alfa” generáció tagjai egyre gyengébb fizikummal rendelkeznek. A rendőrnők száma közrendvédelmi területen – akik bár nélkülözhetetlen képességekkel rendelkeznek, fizikailag mégis a gyengébbik nemhez tartoznak – jelentős. Megfigyeléseim szerint a kényszerítő eszközök használata sem éri el azt a magabiztossági szintet, ami garantálná egy intézkedés biztonságát.

A járőrök képzési ideje egyre rövidül, a Rendőrképző Akadémián már az egyéves időtartamot sem éri el.²² A magyar rendőr járőrök intézkedéstaktikai képességei – elsősorban a saját biztonságuk érdekében – vélemé-

²² Rendőrképző Akadémia:

Forrás: <http://nagyvenyim.hu/2021/01/19/legyel-te-is-rendor/>

Letöltés ideje: 2021.04.26.

nyem szerint mind az iskolákban, mind a továbbképzések tekintetében komoly fejlesztésre szorulnak. A jelenlegi pandémiás helyzet több mint egy éve további akadályokat állít a rendőrök kiképzése elé.

A rendőri intézkedéstaktika fejlesztési lehetőségei

Ma Magyarországon rengeteg nagyon hasznos és kiválóan kidolgozott intézkedéstaktikai jegyzetre bukkanhatunk. A rendőrség állományában számos kimagasló tudású intézkedéstaktikai szakember van. Jelenleg minden megyében kijelölésre került egy-egy vezető instruktor, akik az egyes szervezeti egységeken tevékenykedő instruktorok munkáját irányítják.²³ Megjegyzem, hogy ezeknek az instruktoroknak nincs külön státusz kijelölve erre a feladatukra. Az intézkedéstaktikai oktatás mellett végzik az eredeti beosztásukból adódó munkájukat, ami nagyon megnehezíti a továbbképzéssel kapcsolatos teendőik ellátását. Figyelmüket, energiájukat jelentősen megosztja, kevesebb lehetőségük van önképzésre, ismereteik frissítésére, tapasztalatcserére más instruktorokkal, intézkedéstaktikai szakemberekkel. Véleményem szerint a rendőrök intézkedéstaktikai továbbképzésének hatékonysága növelhető lenne egy koordináló és ellenőrző szerv létrehozásával, melynek tagjai elsősorban továbbképzési feladatokat látnának el a közrendvédelmi területen szolgálatot teljesítő állomány javára, és csak másodszorban foglalkoznának egyéb teendőkkel. Érdemes lenne a vezető instruktoroknak rendszeresen tapasztalatot cserélniük, a tudásukat bővíteni, országosan egységes és könnyen továbbadható tananyagban megállapodni. Mindenképpen szükségesnek érzem az instruktorok, illetve egyéb oktatók, kiképzők pedagógiai ismereteinek, képességeinek fejlesztését, hogy a tudásuk átadása hatékonyabb legyen.

A 18/2008-as ORFK utasítás kimondja ugyan, hogy az instruktoroknak havonta legalább négy óra időtartamban kell végezniük a közterületi szolgálatot ellátó végrehajtó állomány képzését, azonban ez nem jelenti azt,

²³ 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról

hogyan az állomány összes tagja részesül is minden hónapban a képzésben. Előfordulhat, hogy a továbbképzéseken mindig csak ugyanaz az öt-hat rendőr vesz részt, az állomány többi tagja pedig hónapokig nem találkozik instruktossal. Személyes tapasztalatom, hogy a rendőrök jelentős része nem tartja fontosnak az intézkedéstaktikai képzéseket, így sokan igyekeznek elkerülni azokat, amire a fent említettek miatt van is lehetőségük. A járőrök mindennapi tapasztalatuk alapján azt gondolják, hogy az intézkedéseiket eddig is hatékonyan és ép bőrrel befejezték, ezért nincs is szükségük továbbképzésre. Sajnos láttunk már példákat ennek az ellenkezőjére is a közelmúltban.

Összességében elmondható, hogy Magyarországon kiváló képességű oktatók, kiképzők, instruktorok tevékenykednek, és rengeteg a hasznos írásos anyag a témában. Szerencsésnek tartanám, ha a járőrök intézkedéstaktikai képzésére a mostaninál nagyobb figyelem fordulna, és létrejönne egy olyan országos koordináló szerv, melynek elsődleges feladata a járőrök intézkedéstaktikai képességeinek fejlesztése, az instruktorok irányítása és a továbbképzések felügyelete.